Після конфіскати — другий наклад.

Ч. 171 (10.554). Львів, вівторок 4. серпня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

Lwów
...ція почт. Відділ IV. a.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 1—2 год. пополуд. Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Інші країни 1 дол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 СОТ.

Старі бажання і нові інтереси.

Одночасно з важкими клопотами внутрішньої політики, Франція та Англія продовжують, по волі та неволі, давно розпочату розмову про підстави европейської забезпеки. Кожна нова німецька нота чи навіть новозясоване домагання представників німецького уряду стає покищо підставою до перетрушення ще раз усіх фактів та ідей, з яких складається повоєнний музей, населений примарами нової війни.

На чому зупинилась дискусія про взаємні гарантії від минулого місяця, коли в Женеві два міністри закордонних справ, Чемберлен і Бріян, погодились дружно, як казали, „щодо принціпу"? Цей принціп торкався ясно тільки двох пунктів: обі держави згодились відмовити Німеччині, коли вона схоче змінити версайський договір відносно окупації Рейнщини і коли схоче спеціяльних гарантій відносно санкцій підписаних союзними державами. Видавалось би, що цим полагоджено всі перепони між товаришами союзниками. Так було би, якби намірений вступ Німеччини до Ліги Націй не був звязаний для кожної держави з иншою метою, обмотуваною дипльоматичною павутиною.

Англія хоче за всяку ціну відродити економічну здатність Німеччини, щоби добутись з нетр безробіття; Франція сподіється, що Ліга Націй змiцнить захитаний Версальський договір, Німеччина, при мовчазній допомозі Англії, має виглядати на ревізію Версайського договору, сподіючись доказати його повну нереальність у нинішних економічних умовинах, однаково шкідливих для всіх. Ріжниця невисловлених поглядів між Німеччиною і Англією покищо в тім, що Англія гадає залишити справу про ревізію Версайського договору самій Лізі Націй, а Німеччина в деякій мірі вважає передвступною умовою свого вступу до Ліги обіцянку, що Ліга за таку ревізію візьметься.

Вся дипльоматична гра обертається довкола цього вражливого пункту, який лякається зясувати реальною мовою Англія та Німеччина, пересвідчені про невідхильність змінити Версайський договір. Балачки про „принціпіяльні" пункти і формальні, першорядні та другорядні, не всилі оминути одної основної недуги, в атмосфері якої вони ведуться. Цією недугою є зневіра в старі союзи, побудовані буцім-то на симпатіях, які були масковашими егоїстичними інтересами. Наслідком її є неспроможність обійтись без таких союзів надалі і вона свідомість, що, не вважаючи на всі гарні гасла явної дипльоматії, не можна перед цілим світом заявити голосно, на якім життєвім, ненарушнім інтересі побудована є політика „даної держави.

Англія є нині єдиним народом, з яким Франція у справжнім власнім інтересі хотіла би піддержати союз. Але Франція є єдиною державою, з боку якої Англія покищо не лякається суперництва, а не може сподіятись першої необхідної для неї підмоги: економічної. Дипльомати, між якими є непогані історики, розуміють добре, що при підписуванні союзів — з виїмком може торговельних, де істнує однаковий спільний інтерес — не істнують ніякі закони міжнародньої політичної чесности. Закон і справедливість є тоді абстрактами, які кожна держава силкується нагнути по лінії власних інтересів. Що з того, що істнує одно старе спільне бажання миру, коли з ним у парі йдуть нові інтереси, витворені наслідками останньої війни?

Дипльомати годяться на уступки в інтересах держави щойно під напором непереможних обставин, таких, як загроза негайної війни або революції. Мабуть момент цієї загрози ще не прийшов, бо всі вони довго та спокійно торгуються...

На культурні теми.

Моє листування з проф. О. Тумпірцом.

(До питання про культурність нації.)

Яке було моє здивування, коли я в поважній німецькій науковій книжці, виданій в р. 1922., найшов згірдливий вислів про український народ. А було це так.

Замовив я собі книжку професора педагогіки на університеті в Ґрацу д-ра О. Тумпірца: „Grundlinien einer Volksbildungslehre" (Julius Klinkhardt, Verlagsbuchhandlung in Leipzig. 1822. Стор. 116 вел. 8°). І там на стор. 61 в розділі, який трактує про введення до самовиховання, автор каже про значіння військового виховання. Підносячи добрі його сторони, стверджує, що в освітній роботі серед культурного німецького елементу не треба доходити аж до примусу, який характеризує військове виховання. Примус стоїть навіть на перешкоді до осягнення у вихованні внутрішньої свободи і самостійности думання і хотіння. А далі каже дослівно таке: „З другого боку ми (себто Німці) остільки в більше корисному положенні, що не маємо до діла з півдикими Русинами (halbwilde Ruthenen), Словаками і др., з людьми, котрі не вміють ні читати, ні писати у своїй матірній мові".

Після прочитання цих слів усі зрозуміють, здається, моє превелике здивування. Книжка появилася в третьому десяткові двацятого віку, коли то український народ виявив велику зрілість у своїх змаганнях, жив самостійним життям. Книжку написав австрійський Німець, проф. університету в Ґрацу, який не повинен мати якихнебудь особистих чи політичних упереджень. До того книжка вартісна й цікава, вийде певно не одним накладом, може й перекладом на другі мови. Отже, щоби авторові звернути увагу на його дуже нетактовний й обидливий погляд про Українців, я рішився написати особистого листа, який і вислав під датою 3. лютого 1925.

У вступі зазначив я, яке прикре враження відніс я з його слів. Їх зміст облекшує в дечому те, що крім Українців назвав він ще й Словаків і т. д. і що мав на увазі головно рекрутів. Всеж таки слова написані, висловлений твердий осуд. Книжку будуть всюди читати враз з авторитативною думкою автора. Я переконаний, що автор не мав ніякої стичности з українським народом, бо тоді його осуд бувби вовсім инший. Допускаю одиноку можливість, що автор бачив Українців давньої Угорщини, а на це може навести поставлення біля себе Українців і Словаків.

У дальшій частині листа даю короткий перегляд життя народу до війни. На Угорщині Українці були жертвою мадярського імперіялізму й жили під загрозою повної денаціоналізації. Найбільша кількість їх сьогодні як автономна частина чехословацької республики. Тридцять три мільони Українців проживали під російським абсолютизмом, давлені й гноблені, навіть без права на культурний розвиток. Найкраще жилося Українцям на Буковині і в Галичині. Але тут мусіли оставати в постійній боротьбі з Поляками, яких піддержували й центральний уряд і династія. Серед боротьби кріпшало національне почуття, одначе в наслідку боротьби розвиток нації йшов повільнійшим ходом ніж це повинно бути. Найбільше перешкоди приходилося поборювати на полі шкільництва. Мачушине трактовання української школи довело до того, що народ з власних засобів мусів удержувати цілу низку народніх шкіл (з того 7 у Львові), 9 середніх шкіл, одну торговельну, дві школи сільського господарства. Одначе таким малим числом шкіл годі було боротися з царствуючим аналфабетизмом, що находив свою найкращу опіку під омофором Краєвої Ради шкільної і повітових шкільних рад.

Зясовую далі правно-державне положення Українців після великої війни та після всіх „мирів" аж до ризького включно. І переходжу до питання дикости, чи культурности нації.

Культурний розвиток на Великій Україні, пульсуюче багате життя у всіх напрямах мусять відразу зробити враження розцвіту модерної нації навіть на упереджену людину. І та частина нації, що сьогодні живе на Підкарпатській Україні, котру можна було уважати „найдикшою", і вона після пяти літ дещо свобіднішого політичного життя доконує чудес і на очах воскресає до нового буття. Найнещасливійше положення Українців під румунським обухом.

їх не зможе перевести ніяке „півдике племя". Звертаю увагу на діяльність Наукового Товариства ім. Шевченка і покликуюся тут на проф. Раймунда Фридриха Кайндля, дійсного члена Т-ва, у якого може автор найти потвердження моїх слів тим більше, що проф. Кайндль учить також на університеті в Ґрацу.

Кінчу бажанням, щоби автор старався поправити свою похибку. Вірю, що він це зробить. І у тім переконанні пишу мойого листа. І додаю: „Якщо подібні слова впали би з уст якогось польського політика, вірте мені, Пане Професор, я не уважав би навіть за достойне відповідати йому, бо на таке трактовання нашого народу з того боку ми вже давно привикли".

Довгий час не було відповіди. Я вже носився з думкою виступити в якому німецькому часописові з отвертим листом. Аж ді...

Red. czas. „Diło" we Lwowie. Pr. 558/25. W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd Okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, jako Trybunał Prasowy we Lwowie, że treść artykułu, umieszczonego w czasopiśmie „Diło" Nr. 169 (10.551) z dnia 29. lipca 1925. w artykułach ... pod tytułem: 1) „Swiato u... kultury" od słów: Takym samo... do końca artykułu. 2) „Hospodarskyj Zizd" ... słowami: a) Polskiw... aż Prosnglizo... b) ... aż przyczyny, c) stan... aż ... Zizd zawiera znamiona zbrodni ad 1) i ... z § 65 a) ustawy karnej, zatem dokonaną w dniu 28. lipca 1925 r. konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowego. Zarazem wydał nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą ... przestępstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1863 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zagrożenie za przekroczenie ... do 400 zł. p. Lwów dnia 30. lipca 1925 r. Hawel.

6. червня б. р. надійшла відповідь. Проф. Т. прохає вибачення за таке опізнення, приводом якого була його довша хороба і переобтяження працею.

Далі пише: „Так чужим не є мені Схід бувшої монархії. Пятнанять літ прожив я, як хлопець і юнак у Чернівцях. А в часі війни побував я, як офіцер, три роки у Сх. Галичині і в Карпатах. І тут признаю Вам слушність. Як зріла людина, я не зійшовся ні разу з українським інтелігентом. Як хлопець мав я зачало розуміння для національного питання. Але коли я, як фронтовий офіцер вступав в убогі брудні хати українських селян, котрі працювали серпами й ціпами тоді, як німецький селянин працює машинами до кошення і молотільнями, коли я порівняв тупість і примітивність цих людей з духовою рухливістю, інтересом і вмінням себе відповідно поставити наших мешканців альпейських країн (а їх далеко перевисшає під оглядом духової рухливости селянин середнє-німецький або північно-німецький), тоді мені українські селяни представлялися як такі, що стоять на дуже низькому культурному рівені.

„Зазначую ще раз, що як фронт. офіцер я не був ніколи в містах, а тільки у малих оселях між Львовом та Тернополем або в околицях Буга. Тому я знав дуже мало про освітну працю Українців. Я не хотів зовсім обезцінювати або сумніватися у освітній здібности поодиноких народів, я хотів тільки зазначити подійсний низький ступінь культурний, котрий, як це Ви самі зазначуєте.

Після Ваших для мене цінних виясненъ бачу, що моя увага, хоч не подумана в обидливому напрямі, мусить обиджувати народ, котрий культурно змагає у гору і наперед. Тому зовсім зрозуміло в новому виданні скреслю назване місце. А вже й тепер даю Вам повновласти заявити, що з виразами жалю беру назад мої слова.

„Дуже прикро, що мені так тяжко приходиться зібрати відомости про культурні змагання на Сході бувшої Монархії. Хоч молодістю і родинним відношенням звязаний з Буковиною, а проте ніколи не міг у повоєнному часі що небудь дізнатися про відносини на Сході. Буду Вам щиро вдячний, якщо при нагоді звідомите мене

за це одна тільки сторона медалі.

М. Галущинський.

По широкому світі.

Военна рада Абд-ель-Кріма відбулася 18. липня в Агадір для обміркування военної і політичної тактики Кабилів супроти Франції. На цій нараді мали виявитися дві течії: одна за розпочаттям мирових переговорів, але протяганням їх до часу дощів, коли Французам буде неможливо вести операції, і друга — за рішучим дальшим веденням війни аж до остаточної побіди, за зміцненням політичної пропаганди. Абд-ель-Крім буцім-то приєднався до другої, радикальної, течії. Вістка про ту раду зискує на ймовірности в звязку з познаками нового великого наступу Абд-ель-Кріма на лінію Фез—Таца і на місто Усццан. Офіційний франц. комунікат виправдує дефензивне становище Французів кліматичними умовинами, заповідаючи наступ щойно на вересень.

Про польсько-німецький конфлікт пишуть з Берліна, що тамошні урядові кола рахуються з можливістю насильного усунення з Польщі 13.німецьких оптантів, які на загальну скількість 20.000, ще не виїхали до Німеччини, а мали виїхати до 1. серпня ц. р. З днем 1. вересня мають вимандрувати ті особи, які мають маєтки в обсягу твердинь; їх є біля 2.500 душ. На 1. липня 1926 р. мають покинути Польщу решта оптантів — земельних власників, скількістю 4.500 осіб. В більшости оптанти є робітниками й ремісниками. Німецька преса подає, що наслідком польського насильного розпорядження кільканацять тисяч родин буде матеріяльно цілком зруйнованих.

Марш. Петен виїхав з Марокка назад до Франції. Представникам преси заявив, що все, що було зроблено в Марокко — було найліпше й нічого иншого не можна було зробити. А проте незалежно від отих комплїментів марш. Ліоте вже в найблизших днях має бути відкликаний з Марокка, а на його місце генеральним резидентом буде призначений нинішній посол в Туреччині Сарро.

Абд-ель-Крім одночасно з новим наступом, розпочав дипльоматичну акцію в цїли навязання мирових переговорів. Він вислав на руки франц. консуля в Танґері лист з просьбою прислати до його табору одного старшого франц. старшину, що знав би докладно Марокко і місцеву мову, для особистого контакту.

Крассін заявив франц. міністрові Дальбіє, що рад. уряд готовий переговорювати з Францією про признання частини старих російських довгів без домагання французької позички як рекомпензати.

Ґенеральний страйк в Анґлії здається неминучий. В четвер вечір відбулося надзвичайне засідання англ. ради міністрів, присвячене страйковій ситуації й переговорам поміж працедавцями й робітниками. В парлям. анґл. колах було переконання, що страйк неминучий. Секретар союза гірників Кук заявив, що положення є дуже поважне. Нема надії спинити припинення праці в копальнях вугілля, заповіджене на них під суботу. Розпочалась вже висилка поліції і війська до деяких промислових місцевостей, з огляду на можливість робітничих заворушень. Загалом понад один міліон гірників на страйковий поклик не ставиться до праці. На протязі найблизших 24 годин повинно прилучитись до страйку пів міліона транспортових робітників. Дальші наслідки того великанського страйку можуть прийняти розміри, яких годі передбачити, тим більше, що імовірно припинилась уся залізнича й корабельна комунікація.

З нашого життя на чужині.

Українська мова в чехословацькому парляменті.

В місяці лютім минулого року дирекція стенографічної канцелярії чехословацького парляменту оголосила конкурс на приняття „русинських" стенографів. Можна було надіятися, що з кількох тисячів студентів Москалів і Українців, які перебувають у Праві, зголоситься бодай кільканацять. Одначе з Москалів не зголосився мабуть ніхто, дирекції прийшлося вибирати зпоміж кількох наших. Кождий з нас писав по своїй окремій системі: д-р Естернюк мав свою систему, яку плекав уже кілька літ і якої вчив на курсах інтернованих в Йозефові, Леонтович, бувший стенограф при Центр. Раді в Київі, писав російсько-українською системою Габельсбергера, Федів Ігор студіював ще в гімназії у Львові польсько-українську систему проф. Гояи, — і я, грішний, що намагався вірно придержуватися найновійшого стенографічного підручника О. Панейка. Звичайно, справа не обійшлась без іспиту, і то іспиту досить неприємного, а ще більше несподіваного. Ми знали, що мусимо вміти писати по українськи й російськи, що треба знати в подробицях говір Підкарпаття, діло було в 9 послах цеї країни, які за місяць мали явитися вперше в чехословацькому парляменті. Наші розрахунки одначе показалися недостаточними. Іспитова комісія звертала увагу не тільки на знання української, російської мови та підкарпатського говору, але сягнула до річників стенограмів бувшого галицького сойму. Подиктовано нам уривок з промови посла... Дудикевича, записаної польськими стенографами. Розуміється, що успіх такого іспиту не міг бути світлий. При писанню диктату прийшлося нам спокутувати не тільки всі промахи небіщика Дудикевича проти духа російської та української мови, але і всі гріхи польських скорописців, що її „стенографували" і „бездоганно" переложили.

Іспит змив нас студеною водою. За місяць прийняли двох: Леонтовича і мене.

Пізнійше ми переконалися, що комісія не могла найти відповіднійшого матеріялу для диктату. Ми почули, що книжною мовою, якої вживали наші батьки й діди в письмі, промовляє, а принайменше старається говорити більшість послів з Підкарпаття. Згодом ми звикли до їх бесіди, навчилися й стенографувати.

Є багато клопоту з правописом, є чимало мороки з такими ключками, як написати те чи инше українське слово після старого російського правопису і навпаки, але не нам реформу переводити. Справа правопису, мови взагалі дуже дразлива тепер на Підкарпаттю: воно переходить таке саме чистилище, як Галичина перед 50 роками.

За рік на пленарних засіданнях чсл. парляменту, крім бесід у поодиноких комісіях, було кільканацять промов послів з Підкарпаття. Всі вони, крім д-ра Гаґатка, що говорить чистою російщиною, придержуються у своїх промовах у більшости книжної мови, якою писав свої твори колись поет Духнович.

Найбільше дбайливости в цьому напрямі проявляє д-р Камінський. Він у своюому першому виступі з

В. Ю. КИСІЛЕВСЬКИЙ.

Лист з Канади.

На фармах.

Думаєте, що це тільки Львів або Станиславів карнавал справляє? А ми, мовляв, в глухих канадійських лісах припали снігом на ярд і спимо як наш ґрізлі-медвідь? Нехай і не сниться вам таке! Що припали снігом і ще далі припадаємо, це правда, але легенькими залубицями та шпаркими некованими кіньми зміряємо нашу прерію вширш і поперек, куди треба, чи сніг на цаль, чи на кілька ярдів. І як гарна забава десь заповідається, зїздиться фармарська молодь зі всіх сторін, весела, свідома своєї фармарської гідности — бо Канада це край хліборобів! — В зимі залубицями, а як сніг злізе й дороги висхнуть, то й „Карами*)...

В нашому куті була теж забава. Як почали залубиці на наше подвіря зїздитися, то Білий аж захрип, витаючи всіх ще від лінії**).

Наша фарма найблизша від школи. „Трости" позволили робити там забаву. Ви не знаєте, хто це трости? Це таки свої фармарі вибрані, щоби завідували державною школою. У вас, в Старому краю, хто инший школами завідує! Не так?

Про цю забаву вже кілька тижнів наперед по фармах говорили, бо й виставу мали давати і всі цікаві були видіти своїх на сцені. Вечерами й ранками носилися наші „артисти" з ролями, як дяк з псалтиром.

Врешті надійшов цей день биття серця красунь, — а кажу вам, що наші дівчата зачисляють до найкращих у Канаді!

З двацять миль довкола поприїздили фармарі. В хаті гамір, дівчата коло зеркала стовпились, ще тільки дещо поправити, ще легенько причесати підстрижену головку.

В школі поставили сцену, з полотна куртина, декорації, з дощок сидження, разом і льожі і паркет... За кулісами метушня... Режісер має мороку держати все в порядку, щоби публика занадто не цікавилась закулісовими справами.

На лавках засіли вже поважнійші фармарі і фармарки. Декотрі зі старших консервативних газдинь все ще держаться „крайового" кожуха, що кільканацять літ тому з Рідної Землі привезли, але більшість вже змінила кожух на сільскінове футро або модний реглян. Фармарі поскидали вовчі або медвежі кожухи, говорять про будову Народнього Дому в нашому куті, або про пшеницю, що йде все вгору, вже поверх 2 доляри бушель...

Задзвонив шкільний дзвінок раз. Все втихло, тільки за сценою гамір... Задзонив удруге; за третим разом вийшов режісер, наш „поштар", та перепросив наперед, що може не вийде все як слід, щоб шановна авдиторія не брала за зле, як суфлер трохи голоснійше говоритиме, щоби і в „другій кімнаті" почули актори, — сцена поділена на дві кімнати. Прохав також щоби не курити в школі ані не вживати жадного алькоголю, бо трости другого разу не позволять школи на забаву.

Почалась вистава. Грали „Хоч раз його права" і „Хто винен".

Все з напруженням слідить за перебігом акції, як Ганя, як Марія виглядає, як Ілько жовніра грає в першій штуці, а головно любовника в другій. Треба йому признати, що таки по мистецьки і свобідно вивязався зі своєї задачі. Вже менше вдав свою ролю Петро, бо поминувши те, що зараз по виступленню на сцену злетіли йому вуса, на превелику втіху молодшої братії, і те, що до козацьких шараварів убрав модерний канадійський кашкет... але це в найтрагічнійшій хвилині — як його соперник забив йому сужену, завела його память суфлер мав не аби-яку працю... „Петро: паде на землю"... Впав аж задудніли дошки... „Петро: закриває очи рукою і плаче"... Заридав гіркими сльозами... „All right" віддихнув з полекшою суфлер, на потіху авдиторії.

По виставі відспівали всі „Не пора", на сцену вийшли музики, один скрипак і цимбалістий, та вдарили жвавого... факстрота...

Заметушилось на салі.

Одна пара, друга... Дівчата закинувши підстрижену чуприну назад —крутяться до такту — будьте певні не менше вміло, як і Львовянки на котромусь з ваших балів.

Зі вступів остало по відчисленню всіх видатків ще чистих 20 лолярів на тутешній „Народній Дім".

Над раном почали всі розїздитись. Одні санки за другими виїздили на лінію, хмара снігу — і все зникало.

Мороз скрипить під ногами, зоряне небо моргає тисячами сріблистих оченят, на фармі успокоюється.

Пробудився ранок, свіжий, морозний... Неділя.

Є час відпочати по вчорашній забаві.

Лютий 1925 в Манітобі.

*) Автомобілями.
**) Ковзка дорога.

парляментарної трибуни отверто заявив, що мова творів Духновича є літературною мовою Підкарпаття і він буде її вірно придержуватися. Говорить дуже виразно і плавно. Для стенографа його бесіди дуже вдячний матеріял до писання.

Більше клопоту за те дають звичайно промови инших послів. Діло не у змісті, але в складні і то виключно тоді, коли промовці читають з рукопису. При перекладі їх промов зі стенограму треба часто згадувати звороти нашої літературної мови заперед 50 років. Врешті-тою це явище не одиничне, а загальне, бо такою мовою писала більшість книжних публікацій на Підкарпаттю, а також всі часописи з українофільською „Свободою" і „Впередом" включно. Ріжниця полягає тільки в тому, що одні пишуть і говорять чистою народньою мовою, підкарпатським говором, а другі вживають більше чужих слів, не тільки російських, але чеських і мадярських.

Трудноші перелити промову на папір здебільша тоді, коли наші посли послугуються писаними промовами. Скільки разів н. пр. посол Куртяк відвів очі від паперу підчас своїх промов, тоді все наша рука при писанні несподівано віджила.

В одному з Купрінових оповідань є натяк на те, як у деяких випадках людина не може опертися невідомій силі, щоби не заговорити рідною мовою, щоби не назвати цього чи иншого явища, що її діймаючо вражає, по свойому, по рідному.

Трибуна для промовців, що хочуть захопити слухачів, є інколи спонукою вжити слів найбільш зрозумілих для них самих, найприродніших, рідних.

Не було ні одної промови наших послів у чехословацькому парляменті, щоби не принесла щось нового з царини говору Підкарпаття. З кождим таким виступом наш словар значків і стенографічних скорочень зростає чимраз більше і більше. Нескована думка зі змістом, списаним книжною мовою на папері, незвязаний зір з важкими правописними знаками довершують того, що в скорописних звітах із засідань чехословацького парляменту найдете нині кілька діялектичних відтінків говору Підкарпаття: знад словацької границі, з карпатської верховини і склонів мадярського низу. У цих скромних і безпретенсійних висловах вражатиме вас на перший погляд дивовижна складня, та по точнім розглянению тексту ви переконаєтеся, що це давні форми, давні вислови, збережені віками в народньому говорі, яких граматика нехтувати не сміє.

Нераз на перший погляд рамеками знизуєш над тим всім, що промовець наговорить. Здається інколи, що найлекше було би для збереження виразности змісту: просто викинути деякі фрази, вичеркнути. Думаєте, що може значити напр. „туй свобода" на кінці довгого речення, куди ніяк не можна його ні пришити ні прилатати. Думаєте по українськи: „тут свобода" — по російськи, по чеськи, — ця причінка ніяк не підходить до змісту. Зачинаєте думати над самим словом „туй". Воно значить у підкарпатському говорі „тут", але має й инше значіння. Пригадуєте собі галицьке „туй-туй", що означає „мало що не" або „ось-ось" і зачинаєте розуміти двоєсловну фразу. „Туй свобода" значить „ось свобода" або „от свобода", „ось вам свобода". Таких ключок найдете десятки в одній промові і чудово зараз, що переводити їх на [illegible] українську чи офіційську мову годі. Переводити їх значило би тільки, що переповідати приміром сальоновою мовою якенебудь оповідання Стефаника.

Скорість бесід усіх загалом є середна: приблизно 100 слів на мінуту. За півтора року практики ми мали нагоду переконатися, що скорописна система проф. Панейка, якої вживаємо, вповні пригожа для того, щоби нею можна було схопити на папір живе слово промовця з парляментарної трибуни. Особливо друга часть його підручника (промовописна, парляментарна часть, — скорочення льогічні, мішані і др.) показалася пригожою для неї цілі. В ніякому випадку не приходилося нам нарікати на послідовність Панейкової скорописної методи (випадки непослідовности в деяких габельсбергерівських славянських системах є дуже часті), — на неясність, неможливість поміненя її до підкарпатського говору. Звичайно приходиться нам творити самостійно словник скорописних значків і скорочень ad hoc, та це вже річ кождого спеціяльного середовища, де стенограф працює. Хотіли ми використати одинокий підручник стенографії підкарпатського говору п. Гавдяка, та при найліпшій волі годі було щонебудь нового із нього витягнути. В пригоді стає тут радше словник чеських скорописних скорочень.

Чеський скоропис тепер буйно процвітає в порівнанні з иншими славянськими народами. Сприяє його розвиткові Державний Стенографічний Інститут. Його офіціяльний орган „Těsnopisné Rozhledy" має своїх постійних співробітників скрізь за кордоном. Недавно помістив на чільному місці дві статті О. Панейко про український скоропис.

Державний Стен. Інститут може справді почванитись перед чужиною популяризацією, заведенням офіціяльного навчання чехословацького скоропису по всіх школах Ч. С. Р. згідно з новою скорописною системою інж. Мікуліка і проф. Герозта. Під оглядом схоплювання слів на папір щодо скорости, вона перевищає стару і в скорописі славянських мов матиме безперечно історичне значіння.

В довгих полеміках на сторінках органу Держ. Стен. Інст. понад сумнів висвітлено здебільша неясности цієї системи супроти чеської, словацької і инших славянських мов. Вони можуть стати у пригоді і аж на майбутнє. Мабудь ніхто нині не сумнівається, яку вагу має стенографія для кождої інтелігентної людини.

А. Г.

НОВИНКИ.

— **Доразовий суд над Ботвіном.** Нафталі Ботвіна в пятницю о 3 попол. відставлено з поліційних арештів до вязниці карного суду при вул. Баторого. Про вислід поліц. слідства дальше нічого не подано до ширшого відома, теж саме не подано прізвищ численних арештованих у звязку з убивством Цеховського. Всупереч попереднім звісткам доразовий суд над Ботвіном не відбудеться вже в понеділок 3. серпня, тільки в одному з дальших днів тижня. Невідомо ще, хто буде боронити Ботвіна. Ходять поголоски, що перед доразовим судом стане не лише один Ботвін.

— **Похорон Цеховського.** Тіло Цеховского перевезено в пятницю в полудне з судової анатомії на залізн. дворець, відкіль о 3·30 у попол. відїхала труна до Варшави. У похороні взяли ґреміяльну участь представники львівської поліції, від якої складено багато вінців.

— **Знову смерть летунів.** У Варшаві сталася нова катастрофа з аеропляном. При випробовуванню охоронного апарату, пільот утратив владу над кермою й аероплян впав стрімголов в сад одного шпиталю. Оба летуни згинули на місці, між ними поручник Фіялковскі, якого вважали одним з найкращих летунів.

— **До наших філятелістів.** Філятелісти Українці! З кращою „Український Філятеліста" стала пробивати стежку на світовий шлях філятелістичний і українська філятелія. Зростають наші ряди, основуються українські філятелістичні гуртки, збільшається й наклад нашого органу. Та ще треба багато праці, поки станемо рівними між рівними на філятелістичному полі. Одначе добрий задаток уже є, а дальші успіхи залежатимуть тільки від інтензивности і пильности нашої власної праці. Всі знаємо, що культурні народи світу мають свої музеї, а в них і повні збірки марок свого краю, своєї держави. Не диво. Адже марки є вірною відбиткою держави, наче її візитовою карткою, вони представляють також немалу наукову вартість, бо в них бачимо ріжні історичні етапи життя народу, з них вчимося пізнавати й любити свій народ, свою культуру. Про виховуючу вартість поштової марки, особливо для молодого покоління, писалося у нас багато; про це знає добре кожний філятеліст. Свої національні музеї маємо й ми, Українці, та ні один з них не має збірки марок України. Отсю прогалину мусимо виповнити ми, ідейні українські збирачі. Се наш почесний обовязок — перед нами самими й перед рідною історією! Коли ми бачимо музеї чужинців, а хочби й музеї наших сусідів на нашій таки території, і дивуємося їхнім цінностям і багацтвам, то чиж не зродиться у нас бажання докинути й від себе цеголку до збагачення збірок в наших рідних музеях? Чиж не пробудиться в нас почуття національної гордости й не заставить нас дати щонебудь цінного для збереження в українськім музею? Такою цінністю в нашім музею буде окрема збірка марок України, окремий український філятелістичний відділ. Закликаючи українських філятелістів до збірки марок України (УНР., ЗУНР., УСРР.) для нашого національного музею, просимо їх складати марки неушкоджені і по можности нестемпльовані в найкращому стані. Коли що даруємо, то даруймо з чистого серця, отже річи найкращі, найцінніші! Хто не може причинитися до збагачення нашої збірки марками, повинен зложити якусь иншу дорогоцінність, або прислати свій грошевий даток на згадану ціль, бо для скомплєтовання збірки марок України треба буде деякі з них купити у чужинців. Американські жертводавці можуть складати свої жертви у п. К. Лисюка (115 Nassau Street, New York City), з ініціятиви якого видаємо цей поклик, жертводавці в Европі зложать свої жертви на адресу д-ра І. Турина: Wien, XVIII., Gersthofer-strasse 138/8. Всіх жертводавців, як і їх дари, викажемо в „У. Ф.". Нашу збірку передамо після провірення марок і вже з експертизою до Музею Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові (Чарнецького 24) яке ми вже повідомили про наш почин. А тепер до праці, до жертвенности, українські філятелісти! Складайте жертви самі й инших заохочуйте до збірок на отсю гарну ціль! Віримо, що українські збирачі сповнять свою повинність і що вже небавом будем оглядати велику колєкцію марок України в Музею Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові. — **К. Лисюк, д-р І. Німчук, Д-р І. Турин.**

— **Смерть ендецького посла.** В пятницю о 4 год. над ранком помер на удар серця редактор „Курера Варшавского", посол „Звйонзку людово-народовего" д-р Ст. Рабскі.

— **Польський аероплян острілянний.** Польські газети з обуренням повідомляють, що польська летунська ескадра, яка летіла з Данціґу до Польщі, пролітаючи над німецькою територією була у висоті 1000 метрів острілана карабіновими кулями. Ґазети грозять інтервенцією польського уряду.

— **Смерть хруня.** Орган дефензиви „Селянський Прапор" повідомляє у чорних рамцях п. н. „Політичний чи бандитський морд?", що в суботу 25. липня о 10 год. вечером застрілено в селі Демичу коло Заболотова господаря Леся Лукащука-Горохового, б. члена радикальної партії, а пізніше дільного хруня з ґрупи Ольхового, Стовпюка і ком. „Селянський Прапор" кидає підозріння на комуністів, що не вони застрілили Лукащука.

Дописи.

Коломия. *Селянський банк і „Нове Діло". — Гуцульська виставка. — Шкільні декларації. — Дітвора. — Наша організаційна праця.* Про нашу славну Коломию малощо тепер пишуть доброго.

. Зрадикалізований повіт виказався добрим ґрунтом для всяких експериментів, вроді утворення „мирної партії". До тої праці зголошується експартії", До тої праці зголошується „фінанс" Модест Ольховий: дістає на початок 10.000 зл. для свого „Селянського банку", видає тижневик „Нове Діло", [illegible] тії", скликає хоружиків на віче, висилає „від Українців" вірнопіддані телеграми до Варшави, та не пропускає ніякої нагоди щоби за свою працю не предложити рахунку вдячному кресовому організаторові санітарному інспекторові д-рові Мілеському. Тутешній промисловець Жид Шістевер глузує собі з влади і організує на своїм подвірю патріотичну „Wystawy i Jarmark-y Pokuckiego", одержавши на це беззворотну кільканадцятьтисячну зол. підмогу (голодного року!), комітет враз з Ольховим спроваджує заплачених Гуцулів з Косова, і каже їм на „виставі" танцювати, дути в трембіту та водить їх, як Індіян по місті. „Вистава" шумно реклямована скінчилась повним фіяском і якби не зразки кулинарські українського товариства „Гуцульське Мистецтво" з Косова з якихсь „утілитарних оглядів", і без огляду на народню честь упхалися туди панове патріоти з Косова, то не було би що й оглядати. Було у нас патріотичне свято „Trzeciego Maja" і в поході бачили ми знов Ольхового з гуртком ріжних Мазурсвів і людців перебраних за Гуцулів

з жовто-блакитним прапором! жінка Ольхового з Вербіжа привела на це свято шкільні діти і негайно потім подвизі поїхав Ольховий до Варшави, описав в польській газеті, як це все виглядало завдяки його заходам, і дістав обітницю на другу рату для „Селянського Банку". Чи йому її виплачено, не знати, бо зачав він тратити довіря у Мілєского, „партія" не росте, „Нове Діло" паде, хліборобську централю переносять поволі до Станиславова, де вже появилося перше число „Селянського Прапора", провід, як ходить чутка, обійме старий радикал д-р Данилович. Нагизший за Австрії „респіцієнт", потім удаючий на Кульпаркові „варіята", а вкінці стовп „Organizacji Kresowej" Ольховий піде на пенсію. В Коломийщині провірка деклярацій батьків що до мови навчання в школах вже покінчена. Прошу послухати: інспектор Білозовс з референтом своїм Спольским і комісарем староства обіхали всі школи по селах, в одних питали батьків дітей: „чи хочеш щоби в школі учили по польськи і по руськи"? недогадуючимся підступу, бо в українських школах учать і польського, казали підписувати протокол на „двоязичну" викладову мову. Коли в инших селах про це довідалися і штука могла неудатися, питали: „чи хочеш, щоби в школі научали так, як дотепер?" і давали легковірним батькам підписувати протокол „żądającego zmiany języka nauczania na polsko-ruski równorzędnie". Для своєї асекурації позволив інспектор інтелігентнійшим батькам, підписати кілька протоколів на викладову мову rusk-у. Батькам, яких діти будуть обовязані ходити на перший рік, казали підписувати чисті протоколи, бо мовляв, їх діти врешті ще не ходять до школи (Вербіж). В громадах, де батьки, довідавшися про підступ, відповідали, що хочуть лиш „руської школи" — грозили і страшили, а відзначився в цьому довголітній кандидат на інспектора капраль Спольский

викрикуючи на кожного господаря через „ти". На одного відважного селянина з Годів, котрий назвав таку роботу „ошуканством", Віліовяз вніс судову жалобу, але при розправі мусів йому „великодушно" подарувати „образу".

Навіть і наші люде взялись трохи до праці. Перша рушила з місця філія „Просвіти", розбудила по селах читальні, влаштувала в Коломиї кілька народних просвітних віч, концертів і театральних вистав і дає запоруку на дальшу працю. Забрався до економічного організування повіту „Окружний Союз Кооператив", зорганізував два кооперативні курси, економічне віче, а гуртуючи коло себе свідоміші одиниці по селах, здобуває щораз більше впливу на нарід. Тов. „Жіночий Кружок" закладає кооперативу на зразок львівського „Труду". Працюють всі культурні і гуманітарні товариства, а всьому допомагає „Народний Дім" своєю новоурядженою театральною салею. — За те під оглядом політичним гірше, розлам в б. Трудовій Партії вплинув некорисно на переведення повітової організації, треба надіятися, що УНДО згуртує численну тутешню інтелігенцію а через неї ціле Покуття. Під проводом д-ра Новодворського і Кузьмича віджила радикальна партія, її віча стягнули поважне число вичікуючих проводу і піхавих селян. Здається, що робота тутешньої теперішньої радикальної партії не піде по давній дорозі. Одначе становище її відважних, щоби стояти поза спільним фронтом, звороті принесе їй розчарування, бо вже, що [illegible]

сила всіх народніх партій може у цей тяжкий мент числити на успіх! Все таки… в Коломиї з за буденних хмар покажуться і проміть ожвлюючого сонця. Свій.

З судової салі.

Процес Коригабера і тов. — за обманство і вимушування.

21-ий день розправи.

Переслухання батька Паньчишина.

Свідок Данило Паньчишин, залізничний сторож, батько Степана, зізнає як свідок на обставину, що його син не міг виконати замаху на президента, отже, що закид, кинений на нього Микитином, є дійсно клеветою. Данило Паньчишин зізнає по українськи. Він подабає на бувалу людину, на старшого, енергійного, свідомого українського робітника. Данило Паньчишин — людина нервова й темпераментна, що виявляється у його живій жестикуляції. Відповідає рішуче, бадьоро, не кажучи довго ждати на свої відповіди.

Перед заприсеженням свідка оборона виступає проти заприсеження його, твердючи, що син свідка Степан є фактично обвинувачений, отже батько проти сина свідчити не може. У відповідь д-р Дверніцкому предсідник стверджує, що Данило Паньчишин не є свояком ні одного з обвинувачених і тому виводи оборони є безосновні. Д-р Грек розводиться на тему конфлікту поміж формою і змістом, кажучи, що на розправі формальний бік не повинен убити фактичного. Приєднується до внесення д-ра Дверніцкого. Поки трибунал іде на нараду предсідник питає оборону, чи оборона не має нічого проти звільнення інсп. Пйонткевіча від дальшої присутности на розправі: д-р Грек признає, що інсп. Пйонткевіч може і є наражений на небезпеку, залишаючись у Львові, а проте оборона не може згодитися на звільнення його, з огляду на потребу його конфронтації з Паньчишином. Д-р Перацкі пригадує, що треба буде ще раз переслухати Пйонткевіча після зізнань Кайдана і Лукомского. Прокуратор противиться внесенню оборони про незаприсяження Дан. Паньчишина; затримання чи звільнення Пйонткевіча є йому байдуже. Трибунал по нараді відкидає внесення оборони й заприсягує Данила Паньчишина.

Данило Паньчишин відповідає на питання предсідника, коли виїхав його син і як перевів час свого побуту у Львові. — Виїхав Степан П. на українські Зелені свята, себто 14. червня. Повернув до дому 4. вересня коло 7 год. веч. Свідка не було дома в хвилині приїзду сина; він надійшов швидко потім, коли син вмивався. Ранійше був посварився зі сином, будучи з природи дуже нервовим і трактуючи сина „коротко". Зрештою син був послушний. Коли син вернув, свідок не показував свого старого „жалю". В часі приїзду сина мешкала в хаті свідка одна жінка зі Стрия, Старецька з синком і інвалід Федунь. Син сказав батькові, що був на селі, але не назвав місцевости. На другий день на місто не виходив. Тогож дня попол. була у свідка короткий час Михайлина Данишева. На третій день коло 10 год. прийшов Мариняк, з котрим син вийшов на місто і вернув коло 2 пополудни.

Тому, що син мав швидко йти до війська й був нездоровий, батько не силував сина до жадної праці. 3. жовтня син виїхав до війська.

Про арештування сина довідався після власного арештування. Це було 1. листопада вночі. Підчас ревізії забрали в нього 4 листи сина, нагортку й кашкет. При переслуханню питали його за револьвером. Відповів, що револьвер віддав до переховання Мариняковi. Запитаний про Фідика, зізнав, що раз на якихось зборах показали йому люде на промовця, що це Фідик — комуніст. Потім, після того переслухання в команді поліції на вул. Льва Сапіги, випустили свідка на волю.

Предсідник звертає увагу свідкові, що протокол зізнань, списаний при першому побаченню, не зовсім згоджується з нинішніми зізнанями свідка. М. ин. свідок подав тоді, що син вернув до Львова з кінцем серпня. Свідок агноскував Фідика по фотографії й казав, що Фідик бував кілька разів у сина, і що Фідик приніс раз картку для сина, яку свідок передав синові.

Свідок заявляє, що питаний на поліції сам не знав, що говорить, такий був переляканий ревізією і арештом і збентежений слідством. Свідок неписьменний, не знає, що там писали у протоколі. Тепер заявляє під присягою, що Фідика не знає, що дійсно дістав якусь картку для передачі синові, але не знає чи це був Фідик, і що син приїхав не з кінцем серпня, а 4 вересня.

На кілька днів перед арештуванням сина вечером прийшов до свідка Микитин. М. жалівся свідкові на біду, й оповідав, що боїться поліції, бо є комуністом; тому вже добув собі з Варшави документи й лише не має грошей, щоби виїхати через Данціг до Прус. Свідок дивувався дуже, чому Микитин старався за документи у Варшаві а не у Львові, і сказав, що той, хто дав Мик. „довуд особісти" хай дасть йому й гроші на дорогу. Тоді Мик. питав його, де тепер перебуває його син. Свідок відповів, що в Калішу, в 25 полку артилерії, і Микитин пішов собі (на те, щоби негайно донести адресу Степана Паньч. Цехновскому!), про знайомство сина з Микитином нічого близше свідок не знає.

Питання оборонців д-ра Перацкого, д-ра Ляндауа і д-ра Грека та нечисленні „Zwischenruf-и" д-ра Дверніцкого мають на цілі збити свідка з пантелику й присилувати його до якогось висновy, який ішов би по лінії оборони, що донос Микитина відповідав правді. Головно питають його про картку сина з Вевьва. Свідок памятає, що таку картку дістав, але не знає вже докладно звідки і не знає, чи крім поздоровлень і заповіди швидко приїхати була там ще якась дописка. Рішуче заперечує, начеби Мариняк, який читав йому ту картку, пояснив слова „іду до Свободи" так, що „Свобода" це больш. Росія. Ніякого Маркова не знає. Ніякого Харкова не знає. Маляра Осипа Федуня знає. Це неправда, що Федунь подав що син свідка вернув вже з кінцем серпня до Львова і те, що Мариняк казав, будімто сина бачили з кінцем серпня коло крамниці Штарка. Про те, будім то Фідик мав купити синові черевики — нічого не знає. Взагалі свідок вже старий і не в силі памятати всього, що ділось так давно й до чого не привязував ваги.

Д-р Ганкевич стверджує питаннями, що на Великдень крім найблизшої родини свідка був у свідка Федунь, а не Фідик; Мариняк прийшов згодом.

Д-р Ляндау ставить внесення, щоби трибунал відкинув мотив, яким Паньчишин заслоняється при відмові виявити, де був і що робив через три місяці перед приїздом до Львова. Дискреція супроти якоїсь дівчини не може мати приноровлення там, де діло йде про атентат на президента. Оборона вносить на покликання вдруге Степана Паньчишина.

Прокуратор вносить на покликання на свідків Михайлини Даниш й Івана Мариняка. Оборона спротивляється — на цім тлі між обороною і прокуратором приходить до перепалки.

Предсідник заповів оголошення рішення трибуналу слідуючого дня.

22-ий день розправи.

„Жиди зроблять велику складку для Колі…"

В четвер зізнавали свідок Марія Бумба, товаришка нареченої Микитина Штайнівної. В пятницю вона зголосилась сама, тим, що хоче доповнити свої зізнання, однак вона не прийшла на чергу з огляду на затяжне переслухання Данила Паньчишина. За те в суботу свідок Марія Бумба зізнає вдруге, як перша того дня. Вона зізнає, що в понеділок розмовляла на судовім коритарі з нареченою Микитина Штайнівною. Штайнівна сказала їй, що зізнання обв. Коригабера, наче би вона, Штайнівна, плакала перед ним і просила грошей — не відповідають правді. Навпаки: це обв. Коригабер сказав до неї: „не плач, Льолю, все буде добре, Жиди зроблять велику складку для Колі, як що він дасть чоловіка на місце Штайгера". На другий день свідок питала Штайнівну, чи вона памятає те, що день ранійше розказала їй, і чи Штайнівна зізнає це перед судом. Але Штайнівна обрушилась лише і бовкнула, що сама вже знає, що має говорити. Свідок хотіла сказати це при переслуханню в четвер, але збилась з пантелику запитами оборонців і не могла прийти до слова, зрештою, свідок ставала вперше в життю перед судом і застрашилась.

Оборона, заскочена такою несподіваною revеляцією, старається знову вивести з рівноваги свідка нпр. такими „дотепами" д-ра Ляндауа, як те, що свідок є „поліціянтом від правди". Оборона за всяку ціну хоче затерти значіння зложеного свідком зізнання вражінням, будім то свідка в міжчасі хтось „накрутив" до такого зізнання. В цій ціли використовує невинну відповідь свідка, що м. ин. говорила на коритарі з Данилом Паньчишином, який звернув свідкові увагу, що повинна перед судом говорити всю правду, яку знає. Обороні вірно секундує авдиторія (здебільша свояки і приятелі обжалованих!), які кожну дурничку, яка ніби то є водою на млин обвинувачених, зустрічають такими голосними демонстративними обявами радости, що аж предсідник мусів загрозити опорожненням салі.

Дальше оборона хоче використати признання свідка Бумбівни, що вона знала Степана Паньчишина, для допиту про політичне credo Паньчишина. Д-р Перацкі ставить знову цілий ряд запитів того рода, як нпр. чи свідок знає, що Ст. Паньчишин був у Москві в школі диверсантів-терористів і т. п. Предсідник усі ці питання ухиляє, а трибунал затверджує розпорядження предсідника, не вважаючи на попередні довгі й кручені виводи д-ра Ляндауа й пізнійші д-ра Перацкого.

Микитин голоситься до слова й подає близші пояснення про свої взаємини з Бумбівною. Він старається доказати, що зізнання Бумбівни мають підклад особистої злоби й бажання пімсти за заведену любов. Микитин пізнав Бумбівну в тов. „Воля" і, будучи тоді діяльним комуністом, старався втягнути Бумбівну до комуністичної організації. Це йому не вдалось, але з другого боку Бумбівна давала пізнати, що любиться в нім. (Бумбівна перебиває окликом „неправда!") Як доказ Микитин наводить якусь стару свою розмову з Бумбівною на тему жіночих ніг: Бумбівна буцімто була ображена його натяком на її погані ноги та кинулась, що Штайнівна теж має погані ноги! (Такі „фактичні дані" викликують гостру пригадку предсідника, що суд не є спрагнений микитинівських анекдотів). Особливо Бумбівна мала бути озлобленою, коли довідалась, що Штайнівна завагітніла від Микитина. Бумбівна старалася пошкодити Микитинові в отриманню допомоги від комуністичного запомогового комітету, оклеветувала його ренегатом і поліц. конфідентом (воно показалось правдою, а не клеветою!), і казала слідкувати за ним своєму приятелеві Марійнові Потураєві. (Ці зізнання Микитина суперечать з виразною його заявою, що Бумбівна не була й не хотіла бути комуністкою, отже до жадної комуніст. організації не належала).

Адв. д-р Лев Ганкевич пропонує звернутися до обвинувачених Єгера, Коригабера, Глязермана і Дворніцкого, чи вони дальше підтримують свою лінію оборони, обвинувачуючи Паньчишина у злочині замаху, коли сама прокуратура припинила доходження проти Степана Паньч. в цім напрямі. Д-р Грек і инші оборонці доказують правильність лінії оборони. Предсідник стверджує, що хід оборони за весь час розправи достаточно пояснює, якого пересвідчення є обвинувачені.

Слідуючий свідок Анна Паньчишин, мати Степана й жінка Данила, робить глибоке враження своїм прибитим виглядом зломаної нещасливої матери. Анна Паньчишин безперервно плаче й проситься не переслухувати її, хоч би з огляду на її хоре серце. Предсідник доручає судовому лікареві видати відповідне оречення, чи стан здоровля свідка не шкодить її переслуханню, і тимчасом покликує инших свідків.

Свідок Катерина Старенко, яка у місяці вересні м. р. жила у Паньчишинів, зізнає про приїзд Степана 4. вересня вечером, про те, як він 5-го не виходив з хати і як 6-го вересня прийшов Іван Мариняк, привитався зі Степаном П., що лежав ще в ліжку, та потім вийшов разом з ним на місто. Зізнання свідка щодо найголовніших моментів покриваються зі зізнаннями Степана Паньчишина і його батька.

Судовий лікар д-р Нементовскі стверджує, що Анна Паньчишин дійсно виказує надзвичайне зденервування, однак зізнавати може. Приведена Анна Паньчишин заливається слізьми й не в силі вспокоїтись. Вона засадно повторяє лише одно, що її син невинний. Предс. дає їй час прийти до себе.

Свідок Федь Федів, 46-літний інвалід, каліка на обі ноги, ночував в критичнім часі у Данила Паньчишина. Зі Степаном П. стрінувся 4-го перед вечером у брамі дому. 5-го вересня свідок ганьбив Степана П., чому лежить так довго в постелі, замісць іти дивитись на параду. Степан П. відповів: „Що мені там парада, коли хорий".

Свідок Станислав Старенко, 11-літний хлопчина, жив з матірю в хаті Паньч. Його зізнання покриваються по суті зі зізнаннями обох Паньчишинів і матері свідка.

Свідок Анна Паньчишин все ще не може успокоїтись і просить звільнити її від зізнань. Обор. д-р Перацкі вносить на звільнення свідка від зізнань. Прокуратор противиться. Трибунал рішає спитати свідка, чому не хоче зізнавати. Свідок — тому, що має жаль до тих, які всадили сина до кримiналу, головно до Микитина. Зізнання свідка не можуть пошкодити синові на чести, бо син невинний. На внесення д-ра Дверніцкого і при спротиві прокуратора трибунал рішає не заприсягати свідка. Свідок, трохи вспокоєний, зізнає про приїзд сина і його побут у Львові, не вносячи своїми зізнаннями нічого нового до справи.

Розправа закінчилась щойно о 4. год. пополудни. Предсідник заповідає, що на далі розправа буде вестись двічі в день.

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

ОПОВІСТКИ.

Український хор Д. Котка:
Понеділок 3.VIII. Святин.
Вівторок 4.VIII. Святин.

Слідуючі громадяне задекларували свої жертви на будову дому на городецькій дільниці. По 50 зол. Бойко Ілько, Юзва Андрій, Горбань Петро, Прийма Ольга, Габоха Дамiян, Мороз М., Буркалюк, Сидорів Стефан, Мушинський Иосиф, Гревач Параскева, Пронишин Павло, Давидович Мих., Горалевич Лев, Волошинський Вол., Лозинський Тад., д-р Тилик Евген, Василько Петро, Львовська Розалія, Бурмашок Іван, Сосновський Мих., Бобик Дмитро, Кос Григорій, Криловський А., Салита Андрій, Цибрук В., Цирик Антін, Невелюк, Гаврилюк Михайло, Трохим Іван, Стрілецький Онуфрій, Єднорог Сава, Бардило, Конопацький Мих., Ясногурський Кароль, Гриньків Евст., Дмитерко Стефан, Бабський Тимко, Гамер Марія, Панчишин Филарет, Скрентович С., Сухінський Осип, Витвицький Теодор, Карабін Теодор, Мартинюк Параскева, Мальоха Іван, Ільків Іван, Панцюк Іван, Кудля Мих., Шевчук Іван, Клюк Волод., Слюнюк Віктор, д-р Гвоздецький, Евин, Пазднига Іван, Скропець Волод., Цьоль Василь, Сідельський Роман. **по 48 зол.** Ярошак Марія. **по 15 зол.** Волошин Михайло, Гладiй Лука, Павлик Іван, Нога Текля, Катаринець Василь, **по 12 зол.** Палюшок Ірена, Добрянський Михайло. **по 10 зол.** Волошин Василь, Морачевська, Трохім Михайло, Лема Петро, Адермах Василь, Лепяк Андрій, Ваньо Василь, **по 6 зол.** Бійковський В., **по 5 зол.** Кушик Андрій, Походай П., Гріпова Катерина, Кузик Яким, Галущинський 1 зл. до кінця будови, Кришталський Ігнат 1 зл. до кінця будови, **1 зол. одноразово** Юськів Марія, Пеленський Иосиф, Юрчинська Вікторія. 141 а) 1—1

(Продовження буде.)

Дрібні оголошення.

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

ПОЗІР СТРИЙСЬКЕ ПЕРЕДМІСТЯ.

В неділю дня 9. серпня 1925 о год. 5 попол. відбудуться **Загальні Збори „Кружка УПТ. ім. Тараса Шевченка" на Стрийськім**, у власній домівці при вул. Супіньского ч. 21 зі слідуючим денним порядком: 1) Відчитання протоколу попередних Загальних Зборів. 2) Звіт уступаючої Старшини з діяльности попереднього року. 3) Звіт касієра. 4) Реферат в справі докінчення будови школи. 5) Звіт Контрольної Комісії і уділення абсолюторії. 6) Вибір нового Виділу і Контрольної Комісії. 7) Внесення і запити. — З огляду на важність докінчення школи, проситься о чисельну участь. — Старшина: *Д-р Іван Волошин* голова, *Іван Паньків* секретар. 142 1—2

За редакцію відповідає І. Рудницький. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.